

Gemeente
Coevorden

Kaderbrief 2024

Inhoudsopgave

KADERBRIEF 2024	1
INHOUDSOPGAVE	3
KADERBRIEF.....	4
BIJLAGE: ONTWIKKELING FINANCIËN.....	8
Ontwikkeling inkomsten	8
Ontwikkeling uitgaven.....	12
Uitgangspunten 2024-2027.....	14

Geachte leden van de raad,

In deze brief beschrijven we welke ontwikkelingen op de gemeente afkomen in het komende jaar en wat deze voor ons betekenen. Wat heeft mogelijk financiële consequenties? Wat verwachten we te kunnen realiseren? In het bestuursprogramma 2022-2026 zijn de lijnen voor de komende jaren uitgezet. Hier houden we aan vast. De kaderbrief geeft aan waar aanpassingen nodig zijn, welke afwijkingen zich voordoen en waar extra accenten aangebracht moeten worden. We doen dat door de indeling van het bestuursprogramma te volgen. Zaken die op schema liggen, benoemen we niet in deze kaderbrief. In de programmabegroting 2024 vindt de verdere verdieping van activiteiten plaats en worden waar nodig middelen aangevraagd.

Focus en ambitie

Voor 2024 kiezen wij een beperkt aantal onderwerpen waar wij ons op richten. Dit helpt om koersvast te blijven. Van deze onderwerpen weten we dat ook u hierin een grote ambitie heeft. Wij hebben getracht daarin uw koers te verwoorden en vragen u om deze koers mee te wegen in contacten in de samenleving en in de afweging van besluiten.

De volgende thema's hebben voor ons prioriteit in 2024:

- het realiseren van de woonambitie met oog voor het eigen karakter van dorpen en wijken. Daarbij hebben we aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, betaalbaarheid en duurzaam wonen in een leefbare omgeving.
- het verder zetten van stappen in het versterken van duurzaamheid, klimaatbestendigheid en biodiversiteit in onze gemeente;
- samen met onze ondernemers, partners en inwoners werken aan een toekomstbeeld voor het buitengebied;
- bestaanszekerheid en kansengelijkheid als randvoorwaarden voor prettig leven. Dit betekent inzet op brede preventie;
- het scheppen van randvoorwaarden voor een veilige samenleving. Dit gaat om zowel toezicht en handhaving als cybersecurity en ondermijning;
- de continue doorontwikkeling van de organisatie. Dit is nodig om bovenstaande thema's goed en toekomstbestendig te kunnen doen. Het programma Toekomstbestendige Organisatie (TBO) is voor ons momenteel de manier om aan deze opgave te werken. Hierover gaan wij met u in gesprek na de zomer van 2023.

In al deze onderwerpen staat onze inwoner centraal. We werken daarbij zoveel mogelijk samen met inwoners en partners in de regio en over de grens. Als eerste overheid willen wij zichtbaar en bereikbaar zijn. Daarom gaan we in 2024 met verschillende vormen van participatie aan de slag, maken we optimaal gebruik van de jongerenraad en gaan we door op de ingeslagen weg van gebiedsgericht werken.

Externe ontwikkelingen

De wereld is op allerlei vlak in beweging en dat brengt onzekerheid met zich mee voor ons allen. We blijven alert op actualiteiten en ontwikkelingen. De realiteit is dat er in de omgang met wat er op ons afkomt dikwijls een verschil is tussen de overheid die we willen en die we kunnen zijn. Naar verwachting blijft de huisvesting van ontheemden ook in 2024 een belangrijke opgave. Daarnaast zijn er ontwikkelingen binnen de Rijksoverheid die van ons als gemeente extra inzet vragen maar ook kansen kunnen bieden. Denk hierbij aan de woondeals, het Nationaal Programma Landelijk Gebied, de uitvoering van de Omgevingswet en wetswijzigingen in het sociaal domein. Het is nog onzeker wat de effecten zullen zijn van het landelijk stikstofbeleid: op de toekomst van de agrarische sector en het landelijk gebied, op woningbouw en bedrijventerreinen. Ook benoemen wij hier onze gemeenschappelijke regelingen. Prijsontwikkeling, maar ook keuzes in beleid en serviceverlening zorgen ervoor dat er binnen deze regelingen extra middelen nodig zijn. We zijn blij om te kunnen zeggen dat de gemeente Coevorden financieel gezond is. Tegelijkertijd zien we naar de toekomst toe ook onzekerheden. Zo hebben we rekening te houden met het feit dat de kabinetsplannen reiken tot en met 2025. Tot dat jaar leidt dit tot hogere baten uit het Gemeentefonds. In 2026, in het zogenoemde ravijnjaar, vallen de baten sterk terug. We vinden het noodzakelijk om de vinger aan de pols te houden en ontwikkelen daarom een instrument dat inzicht geeft in onze financiële positie. Deze gebruiken we bij voorstellen die financiële consequenties hebben.

Keuzes

Als gemeentelijke overheid hebben we ambities en verantwoordelijkheden. Deze hebben we te realiseren binnen een knellende arbeidsmarkt. Meer middelen uittrekken voor personeel biedt daardoor vaak geen oplossing. Daarnaast werken we binnen financiële kaders en met bestaande systemen en processen. We hebben de afgelopen jaren al ontwikkelingen in gang gezet en zijn verplichtingen aangegaan waar we ons als betrouwbare overheid aan willen houden. Denk hierbij

aan de nieuwbouw van De Nieuwe Veste, de huisvesting van de gemeentewerf, MFC Schoonoord, de verschillende inhoudelijke programma's en de actualisatie van het meerjarig onderhoud. Dit vraagt om heldere keuzes en afwegingen.

Bouwen voor onze samenleving

Wonen

Ondanks stijgende prijzen en een krappe arbeidsmarkt maken we flinke stappen in toekomstbestendig, duurzaam en betaalbaar wonen in de gemeente Coevorden. Met het programma Wonen geven we invulling aan deze voor onze samenleving zo urgente opgave. In lijn met de Woonvisie komen we met stimuleringsmaatregelen en mogelijkheden om knelpunten op te lossen. Naast de reeds geplande activiteiten verwachten we in 2024 extra inzet op de huisvesting van statushouders. De taakstelling wordt naar verwachting flink verhoogd.

Vitale vakantieparken

Toerisme en recreatie zijn belangrijke sectoren in onze gemeente. Hierom is het van belang om als Coevorden in Drenthe voorop te blijven lopen met het programma Vitale Vakantieparken, zodat recreatie en toerisme optimaal kunnen floreren. Sommige parken transformeren naar wonen. Wij zien dat betrokkenen bereid zijn om mee te denken en mee te doen en we willen die ruimte ook geven. Dat vraagt soms om meer tijd, waardoor het tempo vertraagt. Hetzelfde geldt voor de beëindiging van permanente bewoning. In 2024 leggen we besluiten aan u voor over de verlenging van het programma.

Werken

Onderdeel van bouwen voor de samenleving is het maken van ruimte voor ondernemers om te ondernemen. Dit geldt ook in fysieke zin. Daarom hebben we onderzoek gedaan naar uitbreidingsmogelijkheden van onze bedrijventerreinen. De eerdere scan wordt verder verfijnd. Dit leidt in 2024 tot bestuurlijke keuzes, ook in afstemming met provincie en buurgemeenten. Naast nieuwe bedrijventerreinen heeft ook de kwaliteit van de bestaande terreinen onze aandacht. We zien in meerdere opgaven het belang van samenwerking in de regio en zetten onze samenwerkingen onverminderd voort. De Regio Deal krijgt een vervolg. Mede hierdoor zijn we in staat de komende jaren te zorgen voor een versterking van de brede welvaart.

Programma Binnenstad

Voor de realisatie van de Markt en Haven in 2024-2025 zullen wij bij uw raad met kredietvoorstellen komen. Met de realisatie van de plannen stevenen we af op de afronding van de grote fysieke ingrepen in de binnenstad. Dat draagt bij aan een uitnodigende binnenstad waar inwoners en bezoekers kunnen genieten van historie, water en gezelligheid en waar het fijn wonen is.

Infrastructuur

De inspecties van onze wegen laten zien dat we de komende jaren keuzes hebben te maken in vervanging en groot onderhoud. We deden in de afgelopen jaren een inhaalslag op het wegenonderhoud, maar dit blijkt niet voldoende te zijn. Er is meer nodig. In 2024 komen we met voorstellen op basis van een geactualiseerd wegenbeheerplan. De voor 2023 aangekondigde nieuwe visie op mobiliteit leveren wij in 2024 op.

Fysieke leefomgeving/Omgevingswet

De Omgevingswet treedt in januari 2024 in werking. We zien de invoering van de nieuwe wet als kans om onze dienstverlening te optimaliseren en zetten daarin stappen. Er zijn (Rijks-)middelen beschikbaar voor het maken van een gemeentebreed Omgevingsplan. Deze middelen zetten we in de periode 2024-2029 in. Om inwoners en initiatiefnemers goed van dienst te kunnen zijn is er echter meer nodig. Denk daarbij aan actualisatie van RO-beleid, het uitvoeren van het omgevingsprogramma buitengebied en het up-to-date maken van bestemmingsplannen. Aandachtspunten zijn bijvoorbeeld de bestemmingsplannen Bedrijventerreinen stad Coevorden en Kern. Om hierop de gewenste slag te maken en de invoering van de nieuwe wetgeving soepel te laten verlopen is extra inzet van middelen nodig.

Duurzaamheid

Programma duurzaamheid

Vanaf 2023 biedt het Rijk ons met de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid tot 2030 de mogelijkheid de inzet voor de uitvoering van beleid te vergroten. Dit geeft ons de mogelijkheid om de uitvoering te versnellen, vooral in de energietransitie, de verduurzaming van sport- en maatschappelijke accommodaties en de groene leefomgeving.

Afval

Waar we ook tot een versnelling gaan komen is het afvalbeleid. Wel moeten er nog keuzes worden gemaakt om tot een duurzamere afvalinzameling in onze gemeente te komen.

Toekomstbestendig beheer openbare ruimte

Een grote opgave in dit thema is de huisvesting van de gemeentewerf. Het haalbaarheidsonderzoek van 2023 is de opmaat voor de volgende fase en de besluitvorming daarover in 2024.

Samen

We zitten midden in een meerjarige aanpak om de volledige keten in het sociaal domein te versterken. Het doel is de zorgvraag om te buigen. Dat doen we door meer en breed preventief te werken. We verwachten dat deze aanpak op termijn bijdraagt aan het beheersbaar houden van de gemeentelijke budgetten. Deze aanpak gaat voor nieuwe of extra taken of projecten zorgen. Hierbij wegen we af of er in 2024 een incidentele versnelling of intensivering van activiteiten -en daarmee capaciteit- moet plaatsvinden.

In 2024 is de beoogde inwerkingtreding van de Wet aanpak meervoudige problematiek in het sociaal domein (WAMS). Deze wet maakt het mogelijk om de vier wetten in het sociaal domein (Wmo 2015, Jeugdwet, Participatiewet en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening) makkelijker uit te voeren. Bij de aanpak van meervoudige problematiek worden dankzij deze nieuwe wet knelpunten in relatie tot gegevensdeling en privacy weggenomen. Dit biedt mogelijkheden voor een doorontwikkeling van de teams in het sociaal domein.

Bestaanszekerheid en kansgelijkheid

Met het programma Kansrijk Opgroeien beogen we het fundament te leggen om generatiearmoede te doorbreken en te voorkomen. Het programma loopt eind 2024 af. De problematiek vraagt echter een langdurige inzet om de doelstelling te realiseren. Daarom is het wenselijk om het programma met twee jaar te verlengen. De succesvolle elementen kunnen dan beter geborgd worden en er kan tegelijkertijd een verbreding plaatsvinden, bijvoorbeeld richting de zorgsector. De eindevaluatie van Kansrijk Opgroeien verschuift daarmee met twee jaar.

De uitvoering van het armoede- en schuldenbeleid vindt in 2024 en daarna plaats. Het uitbreiden van het pakket aan schuldhulpverlening, waaronder het plan van aanpak over het adviesrecht bij beschermingsbewind, wordt uitgesteld naar 2024. De prioriteit ligt nu op de wettelijke eisen om door de halvering MSNP en WSNP (minnelijke en wettelijke schuldsanering natuurlijke personen) een nazorgtraject te implementeren na een (verkort) schuldhulptraject. Dit is nieuw en vergt extra capaciteit en tijd.

Kunst en cultuur

Vanaf 2024 staat het kind centraal in kunst en cultuur. De doelstelling hierbij is de mogelijkheid om cultureel kansrijk op te groeien te vergroten. Met dit uitgangspunt kiezen we voor een andere benadering binnen het cultuurbeleid.

Jeugd en onderwijs

De Hervormingsagenda en Toekomstscenario kind en gezinsbescherming (voorheen Geweld hoort nergens thuis) en de werkagenda Route naar inclusief onderwijs 2035 gaan van invloed zijn op prioriteiten binnen het sociaal domein. De eerste prioriteit blijft voor ons preventie en daarmee het versterken van het normale leven.

Fundering voor de toekomst

Financieel gezond

Wij willen onze financiële situatie gezond en stabiel houden. Dit doen wij door de algemene reserve te blijven versterken door jaarlijks structureel toe te voegen en incidentele voordelen in deze reserve te storten. Ook willen wij onze minimale solvabiliteit van 30% behouden.

Vanuit het principe 'geen plan, geen geld' zullen wij bij beleidsontwikkelingen vaker separaat met voorstellen bij uw raad komen. Hierbij zullen wij als bijlage een overzicht voegen met daarin het verloop van de reserves, voorzieningen, stelposten en solvabiliteit. Dit zullen middels een nog te ontwikkelen dashboard presenteren. Dit stelt uw raad nog beter in staat uw controlerende taak uit te voeren.

Toekomstbestendige organisatie

We zetten stevige stappen naar een toekomstbestendige organisatie. We ontwikkelen ons op het gebied van informatisering en automatisering, processen en data, leiderschap en het vinden en binden van onze medewerkers. Om deze ontwikkeling door te zetten en hier invulling aan te (blijven) geven is ook in 2024 stevige (extra) inzet nodig van budget en menskracht. 'Gewoon doen' is ook hierin ons motto.

Financieel perspectief

Wij hebben een nieuw meerjarenperspectief voor 2024 tot en met 2027 samengesteld. Wij baseren ons daarbij op de bestaande meerjarenraming voor 2023 tot en met 2025. Daar hebben wij de jaarschijf 2027 aan toegevoegd. Ontwikkelingen die effect hebben op dit meerjarenperspectief zijn met name de meicirculaire van het gemeentefonds en de prijsontwikkeling.

De meicirculaire 2023 is een belangrijke circulaire. Deze circulaire bevat informatie over de actualisatie van het accres op basis van de Voorjaarsnota 2023 en een structurele rijksbijdrage van € 1 miljard vanaf 2027. Tevens is in de financiële doorrekening de correctie van de WOZ-waarde doorgevoerd en heeft de verwerking van enkele beleidswijzigingen binnen het sociaal domein plaatsgevonden.

De samenvatting van ons nieuwe meerjarenperspectief is opgenomen in de onderstaande tabel. In 2024 is het saldo € 1,2 miljoen positief. In de jaren 2025 (€ 1,2 mln) en 2027 (€ 1,3 mln) is het saldo eveneens positief. In 2026 is het saldo van de Kaderbrief 0,4 miljoen negatief. Dit wordt het ravijnjaar genoemd.

In de bijlage Ontwikkeling financiën is een uitgebreide toelichting opgenomen op de inkomsten en uitgaven. Het effect van de meicirculaire krijgt daarbij ruime aandacht. Daarnaast worden (o.a.) de gehanteerde prijsindexcijfers, de hoge inflatie en de (financiële) ontwikkelingen rondom de Verbonden partijen toegelicht.

ACTUALISATIE MEERJARENPECTIEF				
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>				
	2024	2025	2026	2027
<i>Ontwikkeling inkomsten</i>				
Meicirculaire 2023	4.573	4.558	2.865	4.478
Belastingen en huren	425	425	425	425
<i>Ontwikkeling uitgaven</i>				
Loon- en prijsontwikkelingen	-2.815	-2.815	-2.815	-2.815
Autonome ontwikkelingen	-	-	-	-
Verbonden partijen	-954	-966	-900	-776
Saldo Kaderbrief	1.229	1.202	-425	1.312

Van Kaderbrief naar Programmabegroting

Wij geven in deze Kaderbrief weer wat wij willen bereiken. In de Programmabegroting laten we zien hoe we dit willen bereiken en wat dit mag gaan kosten. De besluitvorming over de Kaderbrief is daar onderdeel van, evenals de invulling van de financiële opgave voor de komende jaren. Ook de publicatie van de septembercirculaire van het Gemeentefonds is van groot belang voor de samenstelling van de Programmabegroting.

Op 11 oktober 2023 zullen wij u de Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2026 aanbieden.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het college van burgemeester en
wethouders van Coevorden,
de secretaris,

de burgemeester,

G. Dekker (loco-secretaris)

R. Bergsma

Bijlage: Ontwikkeling financiën

Ontwikkeling inkomsten

Ontwikkelingen gemeentefonds

Het gemeentefonds is voor gemeenten de belangrijkste inkomstenbron. Het zijn de middelen die we ontvangen van het Rijk. Hoeveel wij van het Rijk ontvangen, wordt bekend gemaakt door middel van circulaire's. Naast de meicirculaire verschijnen in september en december ook circulaire's. De uitkomsten van de meicirculaire hebben wij in de onderstaande tabel samengevat. Onder de tabel lichten wij de effecten toe.

EFFECTEN MEICIRCULAIRE					
<i>(bedragen x € 1.000)</i>					
	2024	2025	2026	2027	
Uitkeringsfactor					
Accresontwikkeling	1.224	2.020	2.152	2.226	
Nominaal effect	2.627	1.767	1.199	970	
Plafond BTW-compensatiefonds	-	-	-	148	
Financieringssystematiek	-	-	-	1.792	
Overige ontwikkelingen uitkeringsfactor	90	159	74	171	
Ontwikkeling uitkeringsbasis					
Ontwikkeling uitkeringsbasis	-299	-294	-286	-286	
Hoeveelheidsverschillen	753	520	248	-5	
WOZ-waardering en aanpassing rekentarieven	-524	-524	-524	-524	
Middelen sociaal domein					
Loon- en prijsbijstelling AP Jeugdhulp	171	98	-	-	
Jeugdzorg	403	254	44	27	
Integraal Zorgakkoord (WMO abonnementarief)	-	225	212	205	
Terugdraaien eigen bijdrage huishoudelijke hulp WMO	-	203	192	185	
Herinvoering eigen bijdrage WMO	-	-	-446	-431	
Loon- en prijsbijstelling 2023 participatie	13	14	-	-	
Loon- en prijsbijstelling Voogdij 18+	115	116	-	-	
	Subtotaal centraal	4.573	4.558	2.865	4.478
Taakmutaties					
Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslag	7	7	7	7	
Handhaving energielabel C kantoren	2	2	-2	-2	
Verdeling structurele middelen wet goed Verhuurderschap	-20	-20	-19	-18	
Wet Goed Verhuurderschap	42	43	40	39	
Voorschoolse educatie	1	1	1	1	
IU/DU/SU					
Brede impuls combinatiefunctie/buurtsportcoaches	-75	-75	-75	-75	
Voorschoolse voorziening peuters	-5	-5	-5	-5	
Jeugdhulp kinderen in een AZC	-32	-32	-32	-32	
Wet kwaliteitsborging bouw	-14	-14	-14	-	
Armoedebestrijding kinderen	3	3	3	3	
3D's in het sociaal domein					
Participatie	309	297	297	277	
	Subtotaal decentraal	218	207	201	195
	Totaal effecten meicirculaire	4.791	4.765	3.066	4.673

Algemeen

De decembercirculaire is geen bijstelmoment voor het accres. In de decembercirculaire worden de laatste zaken van het betreffende uitkeringsjaar afgewikkeld. Evenals vorig jaar bevatte de circulaire van december 2022 ook enkele mutaties voor uitkeringsjaar 2023 en verder. Deze

meerjarige financiële effecten zijn meegenomen in de financiële verwerking van de meicirculaire. Tekstueel geven wij onderstaand een toelichting op deze effecten per circulaire.

Decembercirculaire 2022

Correctie raming WOZ-waarden en uitkeringsbasis

Het ministerie van BZK heeft in het rekenmodel van de septembercirculaire 2022 gerekend met een te hoge raming van de WOZ-waarden, waardoor de uitkeringsfactor 8 punten te hoog was vastgesteld. In onze applicatie is deze correctie separaat inzichtelijk gemaakt. De uitkeringsfactor is vanaf 2022 neerwaarts bijgesteld met 8 punten omdat de WOZ-waarde van de woningen eigenaren (7 uitkeringspunten) en de niet-woningen eigenaren en gebruikers (1 uitkeringspunt) te hoog was. Het negatieve effect is in bovenstaande tabel verwerkt en gesaldeerd met het negatieve effect vanuit de meicirculaire 2023.

Taakmutaties

Na aanleiding van de decembercirculaire ontvangen wij extra middelen voor de uitvoering van de taakmutatie Wet Goed Verhuurderschap. Gemeenten krijgen meer mogelijkheden om malafide verhuurderschap en discriminatie op de huurmarkt gerichter aan te pakken. Deze afspraken worden uitgevoerd in de vorm van het wetsvoorstel Goed Verhuurderschap, dat naar verwachting in juli 2023 in werking zal treden. Voor de structurele kosten wordt een bedrag van € 12,4 miljoen met ingang van 2023 toegevoegd. Op verzoek van de VNG en de gemeenten is de verdeelsleutel voor de jaren 2023 en verder gewijzigd voor gemeente Coevorden heeft dit een negatief effect.

Meicirculaire 2023

Uitkeringsfactor

Accessen

Sinds de meicirculaire 2022 is het accres gesplitst in een volume- en een nominaal deel, waarbij het nominale deel ter compensatie is van loon- en prijsstijging en het volumedeel ter compensatie van bevolkingstoename en reëel accres. In de meicirculaire 2023 zijn de LPO-accessen voor de jaren 2023 tot en met 2027 bijgewerkt en is sprake van een opwaartse bijstelling voor alle jaren.

Nominaal effect

Aangezien wij onze begroting baseren op constante prijzen, stapelen (cumuleren) wij niet jaar op jaar het effect van prijsstijgingen (inflatie) in de begroting. Dit doen wij één keer per jaar en voegen wij dan voor alle vier de jaren toe. Hiermee verwerken wij de inflatie in de algemene uitkering en hebben wij normaal gesproken jaarlijks een structureel voordeel onder het kopje "nominale effecten". Deze verwerken wij in de cijfers, het moment dat het basisjaar verlegd wordt.

Nieuwe financieringssystematiek

Het kabinet heeft besloten om het gemeentefonds voor de volume-ontwikkeling vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. De nieuwe financieringssystematiek houdt in dat de volumeontwikkeling van het gemeentefonds vanaf 2027 wordt gebaseerd op een historisch gemiddelde. Hiervoor is in de Voorjaarsnota 2023 een budget gereserveerd van € 150 miljoen in 2027 en € 300 miljoen in 2028. In de meicirculaire 2023 is de nieuwe financieringssystematiek nog niet verwerkt.

In september 2022 maakte het kabinet € 1,0 miljard vrij voor 2026. Vooruitlopend op een nieuwe financieringssytematiek heeft het kabinet vanaf 2027 structureel € 1 miljard beschikbaar gesteld. Later dit jaar, in de septembercirculaire 2023, wordt van dit bedrag nog een deel in het BTW compensatiefonds (BCF) gestort. We schatten in dat hierdoor per saldo via de algemene uitkering € 924 miljoen beschikbaar blijft en € 76 miljoen aan het BTW-compensatiefonds wordt toegevoegd. Op dit moment hebben wij het bedrag voor het BTW-Compensatiefonds als inkomst opgenomen. Bij de septembercirculaire 2023 zal dit deel na verwachting gestort worden in het BTW-compensatiefonds en derhalve een onttrekking aan de algemene reserve betekenen.

Ontwikkeling uitkeringsbasis

Voor uitkeringsjaar 2023 wordt de waarde op peildatum 1 januari 2022 gehanteerd. Voor uitkeringsjaar 2024 wordt de waarde op peildatum 1 januari 2023 gehanteerd. Het verschil tussen die twee is de waardeontwikkeling gedurende 2022. Die ontwikkeling is als gemiddelde in het land volgens de meicirculaire 2023 +3% voor woningen en +2% voor niet-woningen. Voor uitkeringsjaar 2024 heeft het ministerie van BZK de rekentarieven aangepast aan deze landelijk gemiddelde waarde mutatie. Voor woningen en niet-woningen is het negatieve rekentarief lager, omdat de waardeontwikkeling lager is dan de inflatie in 2022, door het CPB vastgesteld op 7%. Ook is in het saldo het negatieve effect van de correctie van de WOZ-waarden uit de decembercirculaire 2022 opgenomen.

Middelen sociaal domein

Jeugdzorg

Het Rijk en de VNG hebben dit jaar een financieel principeakkoord bereikt voor de Hervormingsagenda Jeugd. In de meicirculaire 2023 wordt voor jeugdzorg, onder voorbehoud van omzetting naar een definitief akkoord op de Hervormingsagenda, voor 2024 € 1.454 miljoen en voor 2025 € 954 miljoen beschikbaar gesteld. Voor 2024 gaat het om een bedrag van € 91 miljoen en voor 2025 € 95 miljoen. Per saldo wordt hierdoor voor 2024 € 1.363 miljoen en voor 2025 € 859 miljoen aan de algemene uitkering toegevoegd. Voor de jaren 2026 en verder blijven de middelen gereserveerd en zal toevoeging aan de algemene uitkering plaatsvinden na het advies van de deskundigencommissie en besluitvorming daarover.

Voor de jaren 2024 en 2025 is afgesproken dat de gemeenten een stelpost mochten opnemen in de begroting van nog te ontvangen middelen. Deze stelpost heeft gemeente Coevorden ook opgenomen. De compensatie 2024 en 2025 is in de meicirculaire 2023 hoger dan geraamd. Dit heeft een positief effect.

Verder is één van de financiële afspraken in het principeakkoord dat de huidige besparingsreeks van € 374 miljoen voor 2023, € 463 voor 2024, € 570 voor 2025 voor 2023 tot en met 2025 bevroren is op het niveau van € 374 miljoen. Voor 2026 staat de besparing, zoals voorzien, op € 961 miljoen en loopt op tot iets meer dan € 1 miljard voor 2027. Ook zijn afspraken gemaakt over de aanvullende besparing van € 100 miljoen voor 2024, waarbij de Rijksoverheid de verantwoordelijkheid heeft om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Voor 2024 geldt dat de geraamde extra besparing van € 100 miljoen vanwege een vertraging in de totstandkoming van de Hervormingsagenda Jeugd is vervallen. Het vervallen van de extra korting voor 2024 heeft geen budgettair effect. Het verloopt budgettair neutraal, omdat gemeenten in de begroting voor Jeugdzorg rekening moeten houden met de voorgenomen besparing en een lagere raming voor de uitgaven.

Integraal zorgakkoord

Het kabinet stelt structureel extra middelen (€ 110 miljoen) beschikbaar aan gemeenten samenhangend met het Integraal Zorgakkoord, ter compensatie van gemeenten voor gestegen kosten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief Wmo.

WMO

Het abonnementstarief in de Wmo 2015 wordt afgeschaft (geraamde opbrengst € 95 miljoen vanaf 2025 (13a)) en in plaats daarvan wordt de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo 2015 heringevoerd (geraamde opbrengst € 225 miljoen vanaf 2026). Daarbij is het uitgangspunt dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de vormgeving zoals die voorheen was met oog voor inkomenseffecten en het beroep dat wordt gedaan op de Wmo. Anders dan beoogd in het Coalitieakkoord verdwijnt het abonnementstarief niet alleen voor de huishoudelijke hulp, maar voor alle Wmo-voorzieningen waarop het abonnementstarief nu van toepassing is. Hiervoor wordt een wetsvoorstel voorbereid. Het huidige wetsvoorstel voor invoering van de passende eigen bijdrage huishoudelijke hulp (waarvan de inwerkingtreding per 2025 werd voorzien) wordt ingetrokken.

Participatie

Per 2023 is een deel van de integratie-uitkering Participatie overgeheveld naar de algemene uitkering. Op basis van de huidige normeringssystematiek telt dit budget in 2023 nog niet mee in de grondslag van het accres

voor de jaren 2023 tot en met 2025. Daarom wordt voor dit overgeheveld budget nog één keer separaat loon- en prijsbijstelling toegekend voor de periode 2023 tot en met 2025.

Taakmutaties

Er is sprake van een bijstelling van de taakmutatie Wet Goed Verhuurderschap. In het Coalitieakkoord is afgesproken dat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om malafide verhuurderschap en discriminatie op de huurmarkt gericht aan te pakken. Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. De financiering bestaat uit een incidentele bijdrage van € 9,2 miljoen voor de eenmalige kosten die gemeenten maken als gevolg van de invoering van de landelijke regels en het instellen van het meldpunt. Daarnaast bestaat de financiering uit een structurele bijdrage van € 12,4 miljoen voor de structurele kosten als gevolg van de handhaving van de landelijke algemene regels en het meldpunt. De structurele middelen worden vanaf januari 2023 uitgekeerd via de algemene uitkering. De incidentele middelen worden via een decentrale uitkering uitgekeerd.

Integratie-uitkeringen / Decentralisatie-uitkeringen / Specifieke uitkeringen (IU/DU/SU)

In de meicirculaire zijn de mutaties inzake de decentralisatie-uitkeringen opgenomen.

Brede Regeling Combinatiefuncties

De uitkering zal niet meer plaatsvinden via het gemeentefonds, maar via een specifieke uitkering.

Vanwege deze wijziging is in de meicirculaire 2023 de maatstaaf Brede impuls combinatiefuncties/buurtsportcoaches met ingang van uitkeringsjaar 2023 en verder vervallen.

Kinderen in een AZC

De septembercirculaire 2018 zijn gemeenten geïnformeerd dat zij vanaf 2019 volledig verantwoordelijk worden voor de organisatie en financiering van jeugdhulp, inclusief de jeugd-ggz, aan kinderen in een AZC. Hiervoor is structureel € 5,1 miljoen beschikbaar. Bijlage 3.3.3 bevat de definitieve verdeling voor 2022. Deze verdeling is gebaseerd op de cijfers van januari 2022 tot en met december 2022. Deze bedragen zijn voorlopig ook voor 2023 en verder gehanteerd.

Belastingen, huren en overige inkomsten

Belastingen

Wij verhogen de opbrengst van de Onroerendezaakbelasting (Ozb) en de forensenbelasting met de hierboven genoemde prijsindex van 3,90%. De opbrengst van deze belastingen zetten wij in als algemeen dekkingsmiddel. Het uitgangspunt is dat alle tarieven worden aangepast met dit prijsindexcijfer. Tegenover de inkomsten van veel tarieven staan kosten, zoals bij de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De stijging van deze tarieven nemen wij niet op in de Kaderbrief, omdat ze niet tot extra ruimte in de begroting leiden. Dit zijn zogenaamde kostendekkende tarieven. Bij de Programmabegroting 2024 berekenen wij met welk percentage deze tarieven moeten worden aangepast, om de kosten te dekken. Hierbij spelen ook andere factoren een rol zoals waarde-mutaties onroerend goed, het aantal aansluitingen, en dergelijke.

Huren en pachten

De verwachte inkomsten voor huren en pachten verhogen wij eveneens met het prijsindexcijfer van 3,90%.

ONTWIKKELING INKOMSTEN				
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>				
	2024	2025	2026	2027
Belastingen	370	370	370	370
Huren en pachten	55	55	55	55
Totaal inkomsten	425	425	425	425

Ontwikkeling uitgaven

In dit hoofdstuk gaan wij in op de ontwikkeling van onze uitgaven. Wij hebben onze uitgaven voor de komende vier jaren geactualiseerd op basis van bijvoorbeeld landelijke indexcijfers, landelijke en lokale ontwikkelingen in wet- en regelgeving, onze aanbestedingen en de kaderbrieven van onze verbonden partijen.

Loon- en prijsontwikkeling

Loonontwikkeling

De huidige Cao voor gemeenten loopt af op 1 januari 2024. Op basis van het landelijke indexcijfer "loonvoet sector overheid" (maart 2023) hebben wij voor de loonontwikkeling 2024 een percentage van 5,20% gehanteerd.

Prijsontwikkeling

Wij verhogen jaarlijks onze budgetten met een index ter compensatie van stijgende prijzen als gevolg van inflatie. Voor 2024 bedraagt de prijsindex 3,90% (2023: 2,30%). Daar waar wij afwijkende afspraken contractueel hebben vastgelegd of de index substantieel afwijkt van de standaard index passen wij maatwerk toe.

In het sociaal domein is in de contracten een prijsindexcijfer voor zorgkosten opgenomen. Dit is een gecombineerde index voor lonen en prijzen en is voor 2024 geprognosticeerd op 4,74% (2023: 3,87%).

Daarnaast hebben wij voor Wmo- en leerlingenvervoer het branche specifieke NEA-prijsindexcijfer in onze contracten opgenomen. Deze index is gecalculeerd op 13,70% (2023: 3,50%).

ONTWIKKELING LONEN EN PRIJZEN					
<i>(Bedragen x € 1.000)</i>					
	Percentage	2024	2025	2026	2027
Loonontwikkeling eigen organisatie	5,20%	-1.080	-1.080	-1.080	-1.080
Prijscompensatie regulier	3,90%	-665	-665	-665	-665
Prijscompensatie subsidies	3,90%	-215	-215	-215	-215
Loon- en prijscompensatie sociaal domein	4,74%	-755	-755	-755	-755
Loon- en prijscompensatie leerlingenvervoer	13,70%	-100	-100	-100	-100
	Totaal	-2.815	-2.815	-2.815	-2.815

Opmerking

In de Kaderbrief en Programmabegroting 2023 hebben wij een soortgelijke werkwijze gehanteerd. Deze is in lijn met onze nota Financieel Beleid. Inmiddels zijn wij een jaar verder en zien wij dat de destijds gehanteerde prijsindexcijfers niet over de hele linie passend zijn in de huidige tijdgeest. De aanhoudende hoge inflatie is hieraan debet. Kijken wij naar dezelfde index nu, dan heeft deze een omvang van 5,90%. Waar wij het leeuwendeel van onze budgetten hebben verhoogd met een percentage van 2,30%. Daarnaast zien wij dat sommige leveranciers nog hogere indexen hebben toegepast van soms 10% en meer. Bij de Halfjaarrapportage 2023 gaan wij dit nader onderzoeken en maken wij de balans op welke financiële omvang deze mogelijke discrepantie heeft. Dit zullen wij vervolgens betrekken bij de samenstelling van de Programmabegroting 2024. Overigens staat hier wel een mogelijke dekkingsbron tegenover, namelijk de stelpost inflatie. De toereikendheid zal na de zomer bekend zijn. Dit kan dus betekenen dat wij aan het bovenstaande overzicht nog gaan toevoegen een extra aanvulling op de prijscompensatie 2023.

Autonome ontwikkelingen

Onder autonome ontwikkelingen verstaan wij ontwikkelingen die van buitenaf op ons afkomen en waar wij als gemeente geen invloed op hebben. Dit kunnen bijvoorbeeld nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving en volumestijgingen zijn. In de Kaderbrief 2024 zijn geen autonome ontwikkeling opgenomen. Als er zich de komende periode wel concrete autonome ontwikkelingen voordoen dan zullen wij deze meenemen bij het samenstellen van de Programmabegroting 2024 en de meerjarenraming 2025 - 2027.

Verbonden partijen

Van onze verbonden partijen ontvangen wij op grond van de Wet op de gemeenschappelijke regelingen (Wgr) kaderbrieven en ontwerp-begrotingen. Om een volledig overzicht van het financieel meerjarenperspectief te presenteren, hebben wij de financiële effecten van alle verbonden partijen onderstaand samengevat.

VERBONDEN PARTIJEN				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
	2024	2025	2026	2027
Emco	-128	-140	-71	58
GGD	-61	-61	-61	-61
Recreatieschap Drenthe	-7	-7	-9	-13
RUD	-488	-488	-488	-488
VRD	-269	-269	-269	-269
Publiek vervoer	-1	-1	-2	-3
	Totaal	-954	-966	-776

Opmerking

Voor enkele verbonden partijen laat de gevraagde gemeentelijke bijdrage een forse uitzet zien. Hierbij kan eventueel de nuance nog worden aangebracht tussen het volume van loon- en prijsontwikkeling enerzijds en beleidsmatige en/of autonome ontwikkelingen anderzijds. Dit doet overigens niets af aan de hierboven genoemde bedragen.

Nieuwe ontwikkelingen

In principe vragen wij geen geld voor nieuwe ontwikkelingen bij de Kaderbrief. Dit doen wij of bij de Programmabegroting of in lijn met de in het Bestuursprogramma geïntroduceerde nieuwe financiële beleidslijn: geen plan; geen geld. Oftewel: bij individuele Raadsvoorstellen zodra het beleidskader of planontwikkeling gereed is presenteren wij hierbij ook een bijbehorende financiële paragraaf. Om het meerjarenperspectief toch vanuit budgettair oogpunt compleet te maken volgt onderstaand een opsomming van ontwikkelingen die nog op ons afkomen en een financiële bijdrage vragen. Deze opsomming is niet limitatief. Dit kan een structureel of incidenteel karakter hebben of een combinatie van beide. In een volgende versie gaan wij deze nog voorzien van een indicatie qua budget.

- Actualisatie meerjarenonderhoud programma wegen
- Actualisatie meerjarenonderhoud programma gebouwen inclusief duurzaamheid
- Actualisatie Begraafplaatsenbeleid
- Actualisatie Beleidsplan openbare verlichting
- Programma Toekomstbestendige organisatie (TBO)
- Project Toekomstbestendig werken in de openbare ruimte inclusief huisvesting
- Dienstverleningsovereenkomst (DVO) gemeente Emmen automatisering
- Regiodeal
- Beleidsplan Kunst en Cultuur en doorontwikkeling streekomroep
- Revitalisering Holwert-Midden
- MFC Schoonoord
- Programma Centrum: onderdelen Markt, Haven en Citadelpunt
- Programma Duurzaamheid
- Programma Wonen instrumentarium

Uitgangspunten 2024-2027

Financieel beleid in de komende jaren

Financiële uitgangspunten

Voor 2024 zijn wij tevreden met het resultaat van deze Kaderbrief. Dit is een mooie opmaat naar de samenstelling van de Programmabegroting 2024.

Wij blijven vast houden aan onze uitgangspunten in de nota financieel beleid. We willen realistisch begroten en zullen meer en meer het principe 'geen plan, geen geld' hanteren. Dat betekent dat op basis van uitgewerkte en aangenomen raadsvoorstellen vaker tussentijdse begrotingswijzigingen kunnen plaatsvinden. Waar we voor het komende begrotingsjaar substantiële financiële voorstellen verwachten, zullen we die in de programmabegroting aankondigen. Bij het samenstellen van de Programmabegroting en het doen van voorstellen aan uw raad, beoordelen wij of onze inkomsten en uitgaven met elkaar in evenwicht zijn. Meerjarige kosten dekken wij af met meerjarige dekkingsmiddelen. Incidentele kosten kunnen met incidentele middelen worden afgedekt. Naast dit principe vinden wij een stabiele en beheersbare vermogenspositie van groot belang. Dat komt tot uitdrukking in de verhouding tussen het eigen vermogen en vreemd vermogen. Deze verhouding, de solvabiliteit, mag tussen de 30% en 40% zijn. Dit zijn belangrijke toetspunten in onze financiële beoordeling en advisering.

Ruimte in de begroting

Het saldo van deze kaderbrief is ook na 2024 positief. Wel zien we in 2026 een forse daling in de inkomsten. Naast de ontwikkelingen die wij financieel hebben vertaald, moeten wij de onzekerheden van de huidige tijdgeest benoemen, zoals de oorlog in Oekraïne, de torenhoge inflatie en de situatie op de arbeidsmarkt. In de Programmabegroting 2024 verwerken wij de onderwerpen die op dit moment nog niet concreet zijn, maar die wij in het najaar financieel kunnen vertalen. In onze begroting hebben wij ruimte gehouden om te kunnen meebewegen met ontwikkelingen. Ook hebben wij in de begroting budgetten opgenomen waar wij nog geen verplichtingen voor zijn aangegaan. Het zijn stelposten die flexibiliteit en ruimte bieden om gedurende het jaar keuzes te maken. Wij hebben een stelpost vrije begrotingsruimte waarmee wij invulling kunnen geven aan (toekomstige) ambities en doelstellingen. In 2024 en 2025 kent deze stelpost aanzienlijke saldi, echter vanaf het ravijnjaar 2026 en verder is deze stelpost nagenoeg nihil. Wij hebben een stelpost onvoorzien om tijdens het begrotingsjaar tussentijdse tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat de uitvoering van ons beleid onder druk komt te staan. Deze stelpost bevat elk jaar € 100.000. Voor toekomstige vervangingsinvesteringen hebben wij jaarlijks een stelpost van € 100.000. Tevens hebben wij een stelpost voor inflatie, maar zoals beschreven zullen wij de toereikendheid van de huidige budgetten toetsten en waar nodig aanvullen bij het

samenstellen van de programmabegroting 2024. Naast deze vier stelposten storten wij elk jaar € 2 miljoen in de algemene reserve om onze vermogenspositie gezond te houden.

Ontwikkeling reservepositie

Onze reservepositie is goed. Dat biedt ons flexibiliteit en ruimte om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en ambities. Ook is een goede reservepositie belangrijk om eventuele tegenvallers op te vangen, zonder dat de uitvoering van ons bestaande beleid onder druk komt te staan. In de komende jaren hebben wij de structurele storting in de reserve begroot. De algemene reserve ontwikkelt zich naar verwachting als volgt.

VERLOOP ALGEMENE RESERVE					
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Prognose	Begroting			
	2023	2024	2025	2026	2027
Stand algemene reserve begin boekjaar	36.976	42.298	44.298	46.298	48.298
Toevoegingen aan de reserve					
Structurele versterking vermogenspositie	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Resultaat jaarrekening 2022 na resultaatbestemming	3.780				
Resultaat halfjaarrapportage 2023	p.m.				
<i>Totaal toevoegingen</i>	<i>5.780</i>	<i>2.000</i>	<i>2.000</i>	<i>2.000</i>	<i>2.000</i>
Onttrekkingen aan de reserve					
Conform Programmabegroting 2022, inclusief ontwikkelingen	-458		-	-	-
Individuele raadsvoorstellen	n.v.t.				
Resultaat halfjaarrapportage 2022	p.m.				
<i>Totaal onttrekkingen</i>	<i>-458</i>				
Stand algemene reserve eind boekjaar	42.298	44.298	46.298	48.298	50.298

Ontwikkeling solvabiliteit

De solvabiliteit is een belangrijke indicator voor onze financiële positie. In de Nota financieel beleid is vastgelegd dat deze indicator in de bandbreedte van 30% - 40% mag bewegen. Dat geeft ruimte om risico's af te dekken en ambities van dekking te voorzien. Wij hebben in het jaarverslag 2022 de solvabiliteit berekend. De solvabiliteit is eind 2022 39%. In de jaren er voor (2019, 2020 en 2021) was de solvabiliteit resp. 31%, 33% en 37%. De percentages blijven binnen de vastgestelde bandbreedte.

Bij de Programmabegroting 2024 berekenen wij de solvabiliteit voor de komende vier jaren. Wij houden daarbij oog voor de bandbreedte en streven er naar dat de solvabiliteit de 40% niet zal overschrijden.